

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Биянка Любчова Торньова
Заместник –декан на Факултет по общественно здраве,
Медицински университет-Пловдив

Външен член на Научно жури, съгласно Заповед № РД 289/18.10.2023г. на Ректора на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

Относно: Конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.5. Здравни грижи, научна специалност „Управление на здравните грижи“ за нуждите на катедра „Здравни грижи“ на ФОЗЗГ при университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, обявен в Държавен вестник, бр. 69/11.08.2023 г.

В конкурса участва единствен кандидат: Гл. ас. Моника Русева Обрейкова, доз, преподавател във Факултет по общественно здраве и здравни грижи при университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

I. Карьерен профил на кандидата

Гл. ас. Моника Обрейкова, доз придобива полувисше образование с професионална квалификация „Медицинска сестра“ в ПМИ „Д-р К. Везенков“ – гр. Бургас през 1991 г.. Завършва две магистърски програми: по специалност „Социални дейности“ в БСУ през 1996 г. и по специалност „Управление на здравните грижи“ в Медицински факултет на Тракийски Университет – гр. Ст. Загора през 2014 г. През 2022 г. успешно защитава дисертационен труд на тема: „Съвременна визия за професионалната компетентност на медицинската сестра за работа с деца с увреждания“ и придобива образователна и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Управление на здравните грижи“.

Професионалната си дейност М. Обрейкова започва през 1991 г. като операционна сестра в Неврохирургична операционна зала в ОРБ – Бургас. От 2002-2015г. работи като медицинска сестра в „Детско и училищно здравеопазване“ в СУ „Кирил и Методий“- Бургас. В периода 2015 – 2022 г. е заемала последователно длъжностите преподавател и старши преподавател в катедра „Здравни грижи“ на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, а от 2022 г. до настоящия момент е главен асистент в същата катедра.

Образователното и кариерно развитие на кандидатката в конкурса несъмнено доказват, че тя притежава значителен преподавателски опит и се утвърждава като компетентен специалист в своята професионална област. Гл. ас.

Моника Обрейкова, доз непрекъснато повишава своята квалификация като преподавател и учен. За това свидетелстват приложените към документите дипломи, сертификати и удостоверения от научни форуми в страната и чужбина.

Член е на авторитетни научни и професионални организации: Българско научно дружество по обществено здраве; БАПЗГ (Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи). Ползва руски и английски език.

Освен на университетско ниво гл. ас. Моника Обрейкова работи и с различни специалисти от практиката и провежда обучения по линия на следдипломното обучение. Доказателство за това е представената служебна бележка, че е била лектор в тематични курсове за продължаващо обучение на медицински и немедицински специалисти, свързани с детското и училищно здравеопазване, и патронажната грижа за възрастни хора и хора с увреждания.

Професионалното и кариерно развитие на гл. ас. Моника Обрейкова, доз до момента са в областта на научната специалност, за която е обявен конкурсът. Натрупаният дългогодишен опит, професионална квалификация и резултати от работата ѝ са позитивна предпоставка за следващо академично израстване.

II. Общо описание на представените материали за конкурса

Прави впечатление, че гл. ас. Моника Обрейкова, доз е подготвила коректно и прецизно документацията за конкурса. Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, което дава възможност за прецизна количествена и качествена оценка на цялостното академично развитие на кандидата.

Приложен е необходимия доказателствен материал за публикационната дейност и официални справки за цитирания на научни трудове от български и чуждестранни автори. Освен задължително изискуемите документи, доказателственият материал съдържа и допълнителни справки, сертификати, свидетелства и др., удостоверяващи всички обстоятелства, свързани с квалификацията, професионалната дейност и постижения на кандидата. Представена е декларация за оригиналност и достоверност на научните трудове.

III. Оценка на научните трудове, реабилитационния труд и научната дейност на кандидата

Обща характеристика на представените научни трудове

Трудовете след защитата на дисертацията и конкурса за АД „Главен асистент“, които са обект на рецензиране в настоящата процедура, обхващат 26 научни труда разпределени както следва:

√ Самостоятелна монография – 1

√ Учебно помагало - 1

√ Публикации - 24, от които: публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 1; публикации и доклади в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 23.

Четири от публикациите са на английски език.

Прави впечатление, че разпределението на научните трудове по години е доста равномерно, което говори за целенасочено и добре планирано научно развитие на кандидата. Значителна част от представените публикации са в утвърдени специализирани научни издания. Списъкът с публикациите е коректен и е приложен необходимия за тях доказателствен материал.

Кандидатът в конкурса е самостоятелен автор на осем и първи автор на девет научни труда. Съавторството с други колеги в част от публикациите е потвърждение за качествата на гл. ас. Моника Обрейкова, доз да търси общи допирни точки и сътрудничество в работата на интердисциплинарен екип.

Трудовете на гл. ас. Моника Обрейкова, доз съдържат определени научни приноси за медицинската теория и практика, и покриват широка научна проблематика. Насочени са към актуални и значими проблеми в областта на общественото здраве и здравните грижи, и са изцяло по специалността на обявения конкурс. Представена е обективна и коректна справка за научните приноси в няколко водещи насоки на научноизследователската дейност, които напълно приемам. Те са отражение на изследователската и преподавателска дейност на гл. ас. Обрейкова и потвърждават нейната ерудираност и компетентност. Могат да се обобщят в следните **основни направления**:

√ **1. Обществено здраве и промоция на здравето-здравно образование, здравна култура, първична профилактика, ранно детско развитие; разработване на модели за грижи, целящи насърчаване на превенцията и промоцията на здравето при децата.**

В това направление са редица публикации [2, 3, 7, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 24], които отразяват дългогодишната работа и изследователски интерес на гл. ас. Обрейкова към проблемите на формирането на здравната култура и значимостта на промоцията на здравето в този процес. Проучен е работният процес в училищното здравеопазване, съобразно нормативните документи като предпоставка за качествени здравни услуги. Публикациите имат оригинални теоретични, методологични и практико-приложни приноси.

Особено значим в това направление е монографичният труд „Детско и училищно здравеопазване – визия и перспективи”. Той е посветен на създаването, развитието, актуалното състояние и визията на училищното и детско здравеопазване в Република България. Акцентира върху предизвикателствата пред медицинските специалисти от „Детско и училищно здравеопазване” и реализиране на изключително отговорна част от специалните и специфични сестрински грижи за децата с увреждания в процеса на деинституционализация. Деинституционализацията за деца с увреждания е реалност, но все още неработи целенасочено към процеса за повишаване компетентността на медицинските сестри, работещи с тези деца и семействата им. Авторката компетентно е проучила и представила законодателството, касаещо училищното и детското здравеопазване, водещата професионална дейност на медицинските специалисти за формиране и опазване на детското и юношеско здраве, въпреки новите тенденции за омаловажаване традициите и ролята на медицинските сестри при отглеждане на деца до 3г. възраст в детските ясли. В монографията се поставя акцент и върху осъвременяване на обучението на медицинските кадри в посока на овладяване на рационални модели на общуване. Предложен е модел за продължаващо обучение, който има научен и практически принос за повишаване на знанията на работещите в детското здравеопазване. Друг съществен принос в монографичния труд носи предложението авторски *Теоретичен модел за организиране на промоция на здраве за деца и юноши от детските заведения*. Апробирането му в практиката със сигурност би повишил ролята на медицинската сестра в превантивната и промотивна насоченост за недопускане на развитието на социално-значими, хронични заболявания при децата.

√ **2. Здравни грижи** – качество и организация на здравните грижи в детското и училищното здравеопазване, интердисциплинарни подходи за комплексна дейност при деца с увреждания; управление на здравните грижи.

Особено значими са научните приноси от проведените научни анализи отразени в трудове, касаещи проблеми на здравните грижи [4, 5, 9, 10, 12, 13, 7, 21]. Застъпена е водещата роля на хуманизацията за повишаване качеството на здравеопазването в България. *Приносните резултати в това направление са с теоретичен, научно-приложен и практико-приложен характер*, особено при подготовката на здравните специалисти, оказващи здравна, социална и психологическа помощ. Специално внимание е отделено на интегрираното обучение на деца със СОП като обучение, при което детето независимо от вида на увреждането е включено в общата образователна среда. Това се осъществява, чрез изграждането и функционирането на подкрепяща среда, която включва подходящи архитектурни и социално-битови условия, индивидуални образователни програми и подготвени медицински специалисти.

√ **3. Качество на медицинското образование** – формиране на професионална подготовка у студентите по здравни грижи, комуникационен процес в контекста на взаимоотношенията медицински специалист-пациент.

Приноси за медико-педагогическата теория и практика се открояват в публикации [1, 2, 6, 8, 15, 22, 23].

Разработена е авторска концепция за организационните аспекти в обучението на здравните специалисти в областта на комуникацията и общуването с цел да се усвоят умения за адекватна комуникация с пациентите. Доказана е терапевтичната роля на общуването в цялостния процес на лечението на пациента. Направени са конкретни предложения за промени в структурата на процеса на общуването, в това число и на обучението на медицинските специалисти. Посочени са добрите практики, използвани при формирането на организационните модели на комуникативните отношения между медицинските специалисти и пациентите.

Освен посочените направления, при оценката на научната дейност на гл. ас. М. Обрейкова в раздел учебни пособия е представено **учебно помагало „Практически основи на сестринските грижи. Сестрински грижи за деца с увреждания“**. То е актуално и необходимо пособие при обучението на студентите от направление „Здравни грижи“ и съдейства за формиране на знания и умения за взаимодействие с деца с увреждания. Специално внимание в помагалото е отделено на историческите аспекти на грижите за деца с увреждания от древността до наши дни. Представена е информация за законовите норми, за социалния и медицински модел на грижи за деца с увреждания в някои европейски държави и у нас, за процеса на деинституционализация и хуманизирането на социалната и здравна подкрепа за детето с увреждане и семейство му и по този начин се повишава нивото на информираност на студентите и обществеността за положителните промени настъпили в последните десетилетия у нас с цел повишаване качеството на живот на децата с увреждания. Всеки раздел на помагалото завършва с въпроси за самостоятелна работа на студентите и това стимулира процеса на формиране на професионално-клинично мислене у бъдещите медицински специалисти и изграждането на умения за изработване на индивидуален план за здравни грижи. Съществен принос с научно-приложен и практико-приложен характер е разработеният „Пътеводител за родители на деца с увреждания“.

● **Научна активност**

Гл. ас. Моника Обрейкова, доз има 24 участия в научни форуми, от които 5 - в национални форуми и 19 - в международни конференции, което гарантира популяризиране на научната ѝ продукция. Участва активно и в организационния комитет на студентски научни форуми. Научен консултант е на 15 студента за разработване и представяне на десет доклада в студентски научни сесии и семинари.

● **Участие в изпълнение и ръководство на проекти**

Кандидатът в конкурса участва в 6 вътреуниверситетски проекта по данни на Научноизследователския институт на университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, като единият е в МФ на Тракийски университет – Ст. Загора. Представени са документи и за участие в два национални образователни проекта:

1. ✓ 2016-2018, 2018г.-2023г. Проект BG05M2OP001-2.13-0001 ОП НОИР Европейски фонд на Европейския съюз „Студентски практики – фаза 1 и фаза 2” – участие като академичен наставник.
2. ✓ 2019г.-2021г. Оказване на интегрирани здравни грижи за стари хора и хора с увреждания в дома по ПРОЕКТ BG05M9OP0012.028-0001, финансиран от Европейски социален фонд – Община Бургас, Община Карнобат, Община Руен.

Гл. ас. М. Обрейкова е ръководител на проект „Спешни състояния при деца и възрастни. Първа долекарска помощ“ за СДО на медицински сестри в община – Бургас. Проектите, в които участва кандидатката в конкурса, са в областта на промоцията на здравето; медико и психосоциални проблеми при хора с онкологични заболявания; превенцията на затлъстяването; качество на живот при хора с хронични заболявания.

• *Отражение (цитиране) на публикациите на кандидата в националната и чуждестранна литература (публикационен имидж).*

Общият брой на забелязаните цитирания в български и чуждестранни научни източници са 23, разпределени в следните категории:

- Цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни -5, от които 1 в Scopus и 4 в Web of science.
- Цитирания в монографии - 7.
- Цитирания в нереперирани списания с научно рецензиране - 11.

Цитиранията в български и чуждестранни авторитетни издания потвърждава качеството на реализираната научна продукция на участника в конкурса.

Кандидатката в конкурса е приложила коректен списък на цитациите.

IV. Оценка на учебно-преподавателската дейност

В съответствие с компетентностите, които има, гл. ас. Моника Обрейкова, доз провежда лекции и упражнения на студенти от специалности „Медицинска сестра“ и „Лекарски асистент“ във ФОЗЗГ.

Осъществява практически упражнения по следните дисциплини:

1. „Сестрински грижи при болни с хирургични заболявания“ I и II част за специалност „Медицинска сестра”, ОКС „бакалавър”.
2. „Сестрински грижи за родилка и новородено“ за специалност „Медицинска сестра”, ОКС „бакалавър”.

3. Сестрински грижи за деца и възрастни с увреждания за специалност „Медицинска сестра”, ОКС „бакалавър”.
4. Грижи за болния и сестринска техника „Лекарски асистент”, ОКС „бакалавър”.
5. „Учебна/клинична/ практика и преддипломен стаж“ за специалност „Медицинска сестра” ОКС „бакалавър”.

Участва в разработването и актуализацията на 7 учебни програми за специалност „Медицинска сестра” на ОКС „бакалавър” и 5 програми за следдипломно обучение на медицински сестри, социални работници и асистенти – Община Бургас, Община Карнобат, Община Руен, а също и в провеждането на семестриални и държавни изпити.

Представената официална справка сочи висока учебна натовареност годишно (средно 800-900 ч., за последните 5 години), включваща лекции, упражнения, преддипломен стаж и клинична практика, и покрива определения норматив от 400 уч. часа на академична година за гл. асистент. Това доказва, че конкурсът е обезпечен с необходимата учебна натовареност. От предоставената документация става ясно, че гл. ас. Моника Обрейкова, доз участва активно при подготовката за програмна акредитация на специалностите „Медицинска сестра“ и „Лекарски асистент“.

V. Лични впечатления

Не познавам лично кандидатката в конкурса, но от документацията с която разполагам оставам с впечатление, че тя е задълбочен изследовател и компетентен преподавател, отдаден на професията си. Вложила е много енергия и сили в своето професионално развитие и е постигнала значителни резултати. Академичната ѝ кариера до момента е закономерен резултат от цялостната ѝ научна и преподавателска дейност.

Пожелавам ѝ успешно развитие на научните направления, към които е насочила изследователския си интерес.

VI. Съответствие с минималните изисквания към научната и преподавателска дейност на кандидатите за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление 7.5. Здравни грижи

По отношение на съответствието за изпълнение на минималните национални изисквания и изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас /за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт, по професионално направление 7.5. Здравни грижи, по научната специалност „Управление на здравните грижи“/ от представения ми списък и доказателствен материал с научни трудове и цитирания става ясно, че гл. ас. Моника Обрейкова отговаря на изискванията и не само

покрива нормативите в отделните групи показатели, а по някои показатели дори надхвърля изискванията.

Табл. 1 Минимални изисквани точки по групи показатели за АД „Доцент“

Група от показатели Съдържание	Минимални изисквания за доцент	Изпълнение на изискванията за доцент от гл. ас. <i>Моника Обрейкова</i>
А Показател 1	50	50
Б Показател 2	0	0
В Показател 3	100	100
В Показател 4	0	0
Г Сума от показателите от 5 до 9	220	477,5
Д Сума от показателите от 10 до 12	60	200
Е Сума от показателите от 13 до края	20	65
ОБЩО	450	892,5

VII. Заключение

Кандидатът, участващ в настоящия конкурс, напълно покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му, Правилника за развитие на академичния състав за заемане на академична длъжност „доцент“ в университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

Гл. ас. Моника Обрейкова, доз показва подчертан стремеж за развитие и потенциал за учебна и научна кариера. Кандидатът представя достатъчна по обем научна продукция, със значителен учебно-преподавателски и научноизследователски опит.

Цялостната оценка на професионалното развитие, учебно - преподавателска дейност и научен принос е основание да дам положителен вот и убедено да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително гл. ас. **Моника Русева Обрейкова**, доз да заеме академична „Доцент“ по „Управление на здравните грижи“, професионално направление 7.5. Здравни грижи, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, за нуждите на специалност „Медицинска сестра“ в катедра „Здравни грижи“, към ФОЗЗГ при университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

17. 11. 2023г
гр. Пловдив

Изготвил рецензията: .....
/проф. д-р Биянка Торньова/